

Hea kooli töökeskkond

Väljaanne nr 1 | jaanuar 2023

Hea kooli töökeskkonna kontrollnimekiri on ajavahemikus 22.10.2022–01.01.2023 Eesti õpetajate seas ringelnud veebiküsitlus, mille eesmärk oli uurida Eesti koolide töökeskkonna erinevaid aspekte. Küsitlus oli üles ehitatud 26st väitest koosneva nimekirjana, mille lõpus oli õpetajatel võimalik ka vabas vormis töökeskkonna teemal mõtteid jagada. Kokku vastas küsitlusele **793 õpetajat üle Eesti**. Küsitlus oli anonüümne, vastanutel paluti vaid märkida, millises maakonnas nad töötavad. Esindatud olid kõik Eesti maakonnad. Käesolev kokkuvõte annab ülevaate küsitluse olulisematest tulemustest.

Tänuõnad

Lelet Aavik-Part
küsitluse
läbiviija

"Tööõnne-uurija ja psühholoog Tiina Saar-Veelmaa poolt loodud materjalide toel panime mõttekaaslastega kokku kooli kui hea töökeskkonna nn kontrollnimekirja ja saatsime õpetajatele täitmiseks koolidesse laiali. Meie jaoks oli oluline koguda kokku võimalikult palju vastuseid, et kaardistada õpetajate poolt kõige teravamalt tajutud murekohad tänases kooli töökeskkonnas. Küsitluse viisime läbi Heateo

Sihtasutuse mentorprogrammi raames loodava koosloome programmi arendamiseks. Mõistagi ei ole tegu absoluutset tõde esindava lõpliku nimekirjaga, kogusime õpetajatelt palju asjakohaseid täiendusi ja soovitusi. **Suur, suur tänu kõikidele vastanutele ja eriline tänu õpetajatele, kes lisaks nimekirjas esitatud väidetele oma mõtteid avatult ka vabas vormis jagasid!"**

Tulemused

Küsitluses esitatud nimekiri hea kooli töökeskkonna aspektidega koosnes 26st väitest. Vastajal paluti võtta aluseks kool, kus hetkel töötatakse ja märkida nimekirjas linnukesega ära kõik väited, millega vastaja saab nõustuda. Järgnevalt esitatakse tulemused väidete kaupa.

1. Meil on ühised väärtused, millest juhindume igapäevaelus.

Väitega nõustus 559 õpetajat 793st. See on 70,7% vastanutest.

2. Meie juht on inspireeriv ja toetav.

Väitega nõustus 513 õpetajat 793st. See on 64,9% vastanutest.

3. Meil on personalijuht (vm ametinimetus), kes on organisatsiooni- kultuuri eestvedaja.

Väitega nõustus 192 õpetajat 793st. See on 24,3% vastanutest.

"Kõik hakkab pihta keskkonnast. Noore ja alustava õpetajana võin öelda, et kui poleks eelneval kolmel aastal tundnud nii sõbralikku, toetavat ja armastavat töökeskkonda, siis oleksin õpetajaametiga juba ammu hüvasti jätnud."

Küsitluses osalenud õpetaja

4. Meil on aega ka omavaheliseks kohvitamiseks, tee joomiseks päeva keskel.

Väitega nõustus 443 õpetajat 793st. See on 56% vastanutest.

5. Meil käivad õpetajad üksteise tunde vaatamas, ideid kogumas ja tunnustamas.

Väitega nõustus 205 õpetajat 793st. See on 25,9% vastanutest.

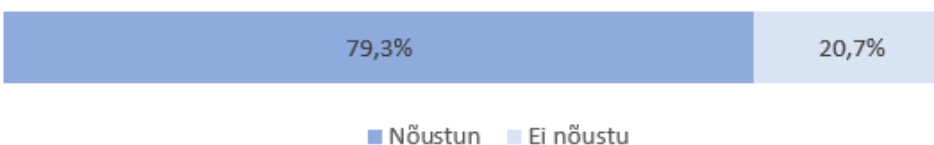
6. Meie koolimaja ruumid toetavad õpetajate koostöö tegemist.

Väitega nõustus 334 õpetajat 793st. See on 42,2% vastanutest.

7. Meil ütlevad kõik kõigile tere.

Väitega nõustus 627 õpetajat 793st. See on 79,3% vastanutest.

8. Meil naeratatakse üksteisele.

Väitega nõustus 574 õpetajat 793st. See on 72,6% vastanutest.

9. Meil on mõistlik koormus, mul on aega iseendale, perele ja sõpradele.

Väitega nõustus 299 õpetajat 793st. See on 37,8% vastanutest.

10. Meil on märkamise ja tunnustamise tavad.

Väitega nõustus 514 õpetajat 793st. See on 65% vastanutest.

11. Meil on igaihel oma arenguplaan ja koolituseelarve.

Väitega nõustus 100 õpetajat 793st. See on 12,6% vastanutest.

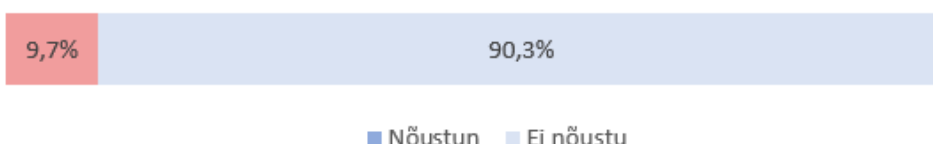
12. Meil on selge ja läbipaistev infosüsteem.

Väitega nõustus 440 õpetajat 793st. See on 55,6% vastanutest.

13. Meil on igale õpetajale ette nähtud supervisioon või psühholoogiline abi aastaringsetl.

Väitega nõustus 77 õpetajat 793st. See on 9,7% vastanutest.

"Tahan väga, et meie koolis oleks aastaringsetl psühholoogiline tugi õpetajale, et rohkem pöörataks tähelepanu õpetaja vaimsele tervisele."

Küsitluses osalenud õpetaja

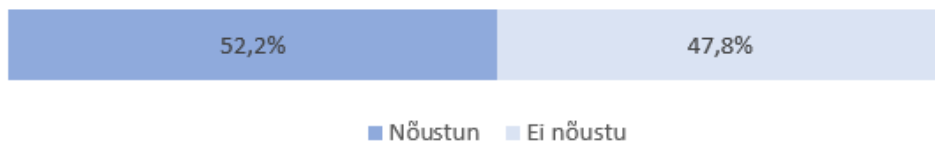
14. Meie koolis on välja töötatud mentorsüsteem õpetajatele.

Väitega nõustus 109 õpetajat 793st. See on 24% vastanutest.

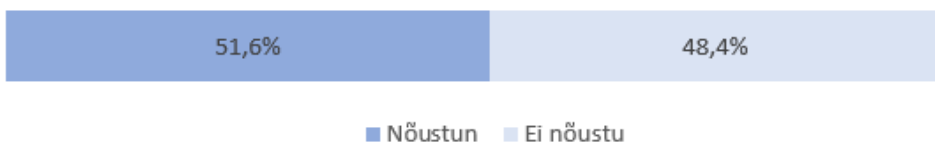
15. Meie koolis toetatakse alustavat õpetajat.

Väitega nõustus 413 õpetajat 793st. See on 52,2% vastanutest.

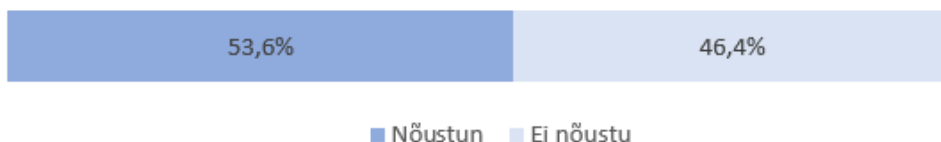
16. Meil on paindlik tööaeg.

Väitega nõustus 408 õpetajat 793st. See on 51,6% vastanutest.

17. Meie majas ollakse õpetajatele tööülesannete jagamisel paindlikud.

Väitega nõustus 424 õpetajat 793st. See on 53,6% vastanutest.

18. Meie kooli töötajatele võimaldatakse sporditoetust või muid hüvesid.

Väitega nõustus 195 õpetajat 793st. See on 24,7% vastanutest.

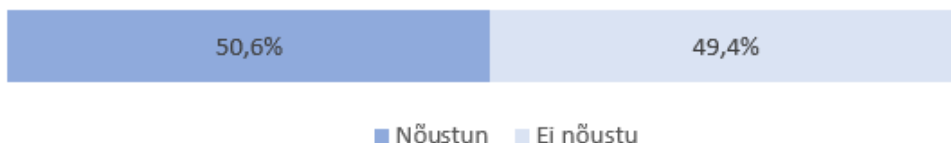

"Meie koolis on hea töötada, aga midagi oleks nagu puudu. Tahaksin tunda, et juhtkond seisab minu, kui õpetaja selja taga." Küsitluses osalenud õpetaja

19. Jagame uhkusega oma kooli häid praktikaid ka teistega.

Väitega nõustus 400 õpetajat 793st. See on 50,6% vastanutest.

20. Meie koolis on õpetaja algatuste ja muutuste juht.

Väitega nõustus 282 õpetajat 793st. See on 35,7% vastanutest.

21. Meil on tipp-tulemustest olulisem õpilaste vaimne tervis, heaolu ja tasakaal.

Väitega nõustus 441 õpetajat 793st. See on 55,8% vastanutest.

22. Meil toimuvad vähemalt kord aastas arenguvestlused õpetajatele.

Väitega nõustus 484 õpetajat 793st. See on 61,2% vastanutest.

"Kui õpetaja tunneb, et teda väärtustatakse iseseisvalt mõtleva spetsialistina, on kõik väga hästi."

Küsitluses osalenud õpetaja

23. Meil toimuvad tihti vabas õhustikus üritused meeskonnatunde tekitamiseks.

Väitega nõustus 317 õpetajat 793st. See on 40,1% vastanutest.

24. Meie koolis loovad õpetajad sisulisi uuendusi ühiselt õpiringides vm koostöövormis.

Väitega nõustus 312 õpetajat 793st. See on 39,4% vastanutest.

25. Oma koolis tunnen, et mind kaasatakse ja väärtustatakse piisavalt.

Väitega nõustus 456 õpetajat 793st. See on 57,6% vastanutest.

*Vastajate esitatud väited nimekirja täiendamiseks:

"Meil ei ole loosungeid!"

"Korraldame kolleegidega ühiseid ajaveetmisõhtuid ka tööajast väljaspool."

"Meie koolis on õpetajat mõistev ja toetav juhtkond."

"Meeskonnaürituste/koolituste puhul arvestatakse töötajate soove."

"Meil on õpetajaskonnaga sageli ühiseid arutelusid õpetamise ja õppimise üle."

"Õpetajad on autonoomsed õppeviiside valikul."

"Tunnen, et saan vajadusel oma kolleegi poole pöörduda."

...

Õpetajate vabas vormis mõtteid

Küsitluse lõpus esitati vastanutele veel kaks küsimust, millele vastamine oli vabatahtlik. Küsimusele "Soovid omalt poolt midagi nimekirja lisada?" vastas 103 küsitluses osalenud õpetajat, ja küsimusele "**Soovid jagada vabas vormis häid mõtteid kooli töökeskkonna teemal?**" 107 õpetajat. Järgnevalt esitatakse valik õpetajate jagatud mõtetest, mis on kokku koondatud teemade kaupa.

Õpetaja väärtustamine

"Olen palju mõelnud sellele, et peaks koolis muutma sisekliimat, väärtustama õpetajat, õpetajate heaolu. **Ainult õnnelik õpetaja saab teha head ja tulemuslikku tööd**, pakkuda väärtust õpilastele! Tegin ettepaneku direktorile, et kutsuks **tööõnne**ga tegeleva spetsialisti meile kooli, kahjuks ta arvas, et meil pole seda vaja."

"Kooli töökeskkond oleneb eelkõige juhtkonnast. Kui eesotsas olevad isikud ei **väärtusta õpetajaid** või ei pühenda piisavalt aega hea töökeskkonna loomisele, siis ei ole ka võimalik head töökeskkonda saavutada."

"Oluline on, et õpetaja heaolu on **sama väärtustatud kui õpilase** heaolu. Õpetajal on oma klassiruum ja oma töökoht. Esimest aastat antud koolis töötaval õpetajal on väiksem töökormus."

"Lapsevanemate õigused ja õpilaste õigused on ühiskonnas rohkem väärtustatud kui koolis töötavate inimeste õigused. (õpilasel õigus filmida, salvestada, vanemal õigus vaielda jne). Selline olukord ei too noori kooli tööle ja kui toobki, siis lahkutakse, sest **tööpinge** ja selle eest saadav tasu ei ole korrelatsioonis. Õpetajad põlevad läbi, sest on **ühiskonnas väärtustamata**."

"Mind on **õpilased ja kolleegid armastanud**. Olen end selles keskkonnas tundnud väga hästi ega muidu üle neljakümne aasta õpetajana poleks tööl olnud. Väiksema koormusega teen seda veel pensionärina."

"Koolis on väga palju võimalik ära teha ja **õpetaja peab tundma**, et ta tohib ideid pakkuda ja **temaga arvestatakse**. Hetkel tundub, et see meie koolis toimib. Vabas õhustikus toimuvad üritused väga aitavad kaasa hea meeskonnatunde tekitamisele, neid võiks tegelikult rohkem planeerida. Hea juht ja juhtkond aitavad mõjutavad väga üldist õhustikku."

Õpetajate vabas vormis mõtteid

Õpetaja toetamine

"Tahan väga, et meie koolis oleks **aastaringset psühholoogiline tugi õpetajale**, rohkem pöörataks tähelepanu õpetaja psühholoogilisele ja füüsilisele tervisele, peab olema paindlik tööaeg, näiteks, mul ei jätku aega oma perele."

"**Supervisioone** või lihtsalt psühholoogilist nõustamist **ootaks rohkem** või siis sinna suunamist."

"Koolis on **välja töötatud mentorsüsteem**, kuid selle tööd võiks veelgi **parandada**. Igaühele pole isegi mõtet arenguplaani koostada, kui õpetaja suhtumine on kinni veel sotsialistlikus vaates, loodetakse, et palk võiks olla kõigile üks ja aastakümnete kaugusel kätte saadud diplom on õigustuseks olla maailma kõige targem õpetaja."

"Paljud asjad nimekirjas olid sellised, mis justkui dokumentides ja eeskirjades on kirjas, aga **tegelikkuses ei toimi**. Seeõttu lähtusin vastates sellest, mis on tegelik olukord. Nt mentorlusprogramm on alustavale õpetajale toetav, samas mentorid on ise nii tööga üle koormatud, et neil **ei ole aega alustavat õpetajat toetada** ja seetõttu ei saa öelda, et see toimiks või toetaks alustavat õpetajat."

Usaldus

"Ei leidnud siit nimekirjast usaldust!? MEIE direktor USALDAB töötajaid, iga **töötaja vastutab ise** oma töö eest."

"Meie kooli suur pluss on **õpetaja usaldamine** tema tegevustes."

"Oluline on **koolijuhi usaldus** oma töötajate suhtes. Arusaamine, kuidas õpetaja töötab ja on vaimse koormuse all on teada õpetajakogemusega juhile. Kui õpetaja saab vaimselt taastuda, on see parim õpetamisele, õpilasele ja organisatsioonile tervikuna."

"Usaldamine ja **uskumine positiivsetesse stsenaariumitesse** on ka väga olulised, et koostöö erinevate inimeste vahel sujuks..."

Õpetajate vabas vormis mõtteid

Juhtimine

"Meie koolis on hea töötada, aga midagi oleks nagu puudu. Tahaksin tunda, et **juhtkond seisab minu, kui õpetaja selja taga.**"

"Kõik algab **tugevast koolijuhist!**"

"... eelmises koolis, kus töötasin oli toimiv meeskond. Juht, kes astus ka inimeste sekka, **meeskond tahis olla täna parem, kui oli eile.**"

"Eelpool toodud nimekiri on **vajalik kooli juhtidele** tutvustamiseks, sest väga paljusid asju nimekirjast ilmselt ei osata õpetajatele pakkuda."

"...kui juht **suhtub õpetajatesse ebavõrdselt** või jätab murekohad märkamata/reageerimata, siis tekib tunne, et õpetajad peavadki kõik ise tegema - olgu selleks siis omavaheliste suhete klaarimine või ürituse/projekti vms vedamine."

"Kooli juht võib olla inspireeriv ja toetav, kuid kui ta ei suuda luua **teda toetavat meeskonda** jääb tulemus kasinaks. Koolielus on suureks puuduseks nii olulise asja nagu AEG suur defitsiit. Seda, et raha on vähe juba tunnistame, aga et aega on vähe ja ülesandeid liiga palju tuleb samuti tunnistada..."

"Juhid võiksid **tunda huvi oma alluvate** ja enda valdkonna **vastu**, ehk siis, töötades kolmes erinevas koolis, on õpetaja suht üksi ikka oma tööloiguga, ideaalis jah võiks olla koostööd rohkem ja püüda ise leida lahendusi, aga aega ei ole ja siis oled väsinud. Aga kui **õppealajuhataja** tuleb ise ja pakub midagi välja või **küsib kuidas läheb, see on priima**. Seda ei juhtu tihti kahjuks. Kui direktor või majandusjuhataja ise hooliks, et mida annaks ära teha, et oleks parem, oleks õpetajal ehk koormust vähem. See on kõige tobedam, kui peab elementaarset tuge käima lunimas... "

"...**organisatsioonikultuuri eestvedamine** on kahjuks jäänud vaid osade töötajate vedada, nii ka tere ütleemisega, on kahjuks õpetajaid, kes selle raskuse all nõrkevad. Sisulisi uuendusi viivad muidugi läbi õpetajad, kuid kahjuks peavad nad uuenduste ja vastu töötavate õpetajatega maid jagama, mis võtab suure amsu energiat tegijatelt."

"...**juhtkonna avatus** on oluline. Õpetajad jagavad juhtkonnaga probleeme, arutlevad ja küsivad abi, kui seda vajavad."

Õpetajate vabas vormis mõtteid

"Kurvastab juhtkonna jätkuv loomevabadusliku eneseväljenduse mittetolereerimine."

"Paraku on paljudes koolides juht jäänud pikaks ajaks. Sellega kaasneb mugavustsoon või rutiin. Pakun, et koolis võiks olla **mentori** kutsumise võimalus **juhtkonnale**. Vaataks värske pilguga, kes saaks abiks olla muutuste sisse viimisel."

Head suhted

"Maailma parimas koolis kehtib **võrdse kohtlemise põhimõte**, kus kogu koolipere tunneb end ühtsena - õpilane on võrdne õpetajaga ja vastupidi. Kuna koolipere jagab **ühist vastutust** ja iga koolipere liige teab/tunnetab omavastutust ühisõnnetunde eest, siis kõik tulevad hommikul rõõmsatena kooli ja lahkutakse sama rõõmsatena. Hea sõna ja naeratus on tasuta ning **eeskujuga nakatab!**"

"Hea töökeskkond on kui lähed tööle mitte ainult õpilaste pärast, vaid **soovid näha ka oma kolleege- õpetajaid.**"

"Omavahelised head suhted on väga olulised, et koolis oleks hea töötada."

"Kui kollektiivis valitsevad **head suhted** ja üksteist usaldatakse, toimib **enamik nimekirjas toodud asju** ilma formaalse "pealkirjata". Pean äärmiselt oluliseks, et õpetajad minu koolis valdavalt ei konkureeri omavahel, vaid **rõõmustavad üksteise õnnestumiste üle**, ja jagavad ka muresid, et neid ühiselt lahendada..."

"Hea keskkonna loomiseks on vajalik ikka ka **meeskolleeegide** olemasolu."

"Usun, et kõik algab headest suhetest ja igas mõttes **turvalisest keskkonnast.**"

"Miks ankeedis **töökiusamise** kohta ühtegi küsimust ei olnud?"

"Meie koolis on väga ühteheiddev ja tugev meeskond."

Õpetajate vabas vormis mõtteid

Füüsiline töökeskkond

"Kõik nimekirjas olevad asjad on väga olulised. Lisaks juurde, et igal õpetajal on oma klass, kus ta saab oma **materjale ja töövahendeid hoida** ja luua õpilastele hea õppimiskeskkond."

"Ühes korralikus koolis peab olema üks korralik **täisautomaatne kohvimasin**, et 10- minutilise vahetunniga saaks kohv joodud."

"**Loovainetel** puudub **eelarve**. Eeldatakse, et õpetaja nn seab õppevahendid kuskilt, tavaliselt ta lihtsalt ostab need oma taskust, et saaks normaalselt tööd teha."

"Hea, kui kool oleks **puhas, õdus ja kaasaegne**. Kahjuks sain oma kooli kohta kirja panna ainult **ühe** väite."

"Hästi oluline on füüsiline töökeskkond: ruum, temperatuur, töövahendid."

"Koormus on liiga suur, et omavahel jutustada. Meie majas pole selleks kohtagi. On ainult klassid kus **oleme koguaeg lastega koos**."

Töökorraldus

"**Ideede omavaheline jagamine on loomulik osa koolipäevast** st vabas vormis vestlused. Eriti tore on see, kui paluda nõuandeid või abi, siis alati leidub kollektiivis keegi, kel on aega. Teinekord piisab lihtsalt ärarääkimisest ja endalgi saab pilt selgemaks."

"**Paindlikkus**. Mitmes koolis töötades, kui on vaja lähetusse minna, üks tööandja ütleb: "Mine, teeme tunniplaani ringi", teine aga: "Otsi endale asendaja!", üks ütleb: "Tule, see on äge reis!", teine aga: "Kui Sa ei tule, siis Sul pole siin kollektiivis kohta." Ükski **tunnustamistraditsioon** ei paranda sellist suhtumist."

"**Koormus on liiga suur**, et omavahel jutustada. Meie majas pole selleks kohtagi... "

"Igas suures koolis **võiks olla projektijuhi ametikoht**, keegi, kes kirjutaks ja juhiks projekte, teeks aruandeid ja kokkuvõtteid.

"Töökeskkond on väga mõnus, aga täiskohaga töötava **õpetaja koormus** (24 kontakttundi nädalas) on **liiga suur**."

Õpetajate vabas vormis mõtteid

"Meil on **õppekäigud kogemuste vahetamiseks** teistesse Eesti koolidesse ja võtame ka ise vastu külalisi. Meil on super head võimalused õpetajatel stažeerida Euroopa riikides läbi projektide."

"Väga vahva on, et koostööd teevad **koolisisesed ainerühmad**, kasu on kuulumisest mõnda üleriigilisse ainelüütu või osalemisest aineühenduste liidu töös. Rõõmus, **puhanud töötaja** on töökeskkonna **võtmeisik**."

"Kooli tekib hea töökeskkond, kui õpetajate täiskoha **tunnikoormus** langetatakse 16 tunni peale, et oleks aega tegeleda kõigi tegevustega, mida koolis on väga vaja teha."

"Soovin, et meie koolis oleks rohkem neid võimalusi, mida loetelus väljatoodud on. Eriti, mis puudutab **paindlikkust tööülesannete jagamisel**, tuge, paindlikku töögraafikut, **mõistlikku koormust**."

"Koolis on oluline, et **õpetaja saaks oma tööd teha**. Veeta aega õpilastega. Õpetajat ei tohiks koormata üleauruse paberimajandusega, sest õpetajal on õpilaste ja lastevanematega suhtlemisega piisavalt kirjutamist. Töökoormusest sõltub palganumber, seda ei tohiks unustada!"

Veel mõned mõtted

"Mulje jääb, et koolis tehakse palju õpetaja heaolu jaoks, aga **tegelikkuses kedagi ei huvita** kuidas õpetaja talle antud ülesannetega hakkama saab."

"Selle loetelu põhjal tundub, et kool on omadega üsna põhjas."

"Kool ei toimi eraldi, oluline on ka **omavalitsuse roll ja tugi**."

"Võiks rohkem olla **kuulda õpetajate häält**, oleme ju "maa sool", KOV-i tasemel ümarlaudu, koostööpäevi?"

"Kurb, et koolis töötades ei saa kõikidesse lahtritesse "linnukesi" teha.

"Paljud väited nagu oleks meie koolis olemas, aga **need ei tööta** või neid ei kasutata õpetajate poolt!"

"Riigi poolt peaks mingisugune kontroll olema nende asjade üle, sest praegust olukorda arvestades võiks arvata, et nende väidete näol on **tegu naljaga**."

Kokkuvõte

Käesoleva küsitluse tulemusi ei saa üldistada kogu Eesti õpetajaskonnale. Tulemused kehtivad vaid nende õpetajate (793) kohta, kes uuringus osalesid. Pikemat arutelu ja järeldusi antud uuringu kohta kokkuvõttes ei esitata.

Küll aga joonistuvad küsitluse tulemustest välja mitmed aspektid kooli töökeskkonnas, millele tuleks tähelepanu pöörata.

Väitega "Meil on personalijuht (vm ametinimetus), kes on organisatsioonikultuuri eestvedaja." **nõustus vaid 24,3% vastanutest.**

Väitega "Meil käivad õpetajad üksteise tunde vaatamas, ideid kogumas ja tunnustamas." **nõustus vaid 25,9% vastanutest.**

Väitega "Meil on igaühel oma arenguplaan ja koolituseelarve." nõustus **vaid 12,6% vastanutest.** Antud väite sõnastusest lähtuvalt ei selgu, kas õpetaja pidas silmas arenguplaani, koolituseelarvet või mõlemaid, seega jääb tulemus ebamääraseks.

Väitega "Meil on igale õpetajale ette nähtud supervisioon või psühholoogiline abi aastaringsest." **nõustus vaid 9,7 % vastanutest.** Antud väite sõnastusest lähtuvalt ei selgu, kas õpetaja pidas vastates silmas supervisiooni, psühholoogilise abi aastaringse kättesaadavust või mõlemat, seega jääb tulemus ebamääraseks. Samas toovad mitmed õpetajad vabas vormis jagatud mõtetes välja, et õpetaja vaimse tervise toetamisega ei tegeleta täna koolis piisavalt.

Väitega "Meie koolis on välja töötatud mentorsüsteem õpetajatele." **nõustus vaid 20,4% vastanutest.**

Väitega "Meie koolis toetatakse alustavat õpetajat." **nõustus 50,6% vastanutest,** mis tähendab, et siiski pea pooli alustavaid õpetajaid (49,4%) küsitluses osalenud õpetajate hinnangul koolides ei toetata.

Väitega "Meie kooli töötajatele võimaldatakse sporditoetust või muid hüvesid." **nõustus vaid 24,7% vastanutest.**

Kontakt:

Lelet Aavik-Part

+372 56803889

lelet.telel@gmail.com
